

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan e-mail: info@uzas.uz 2016-yil 12-fevral №7 (4354)

14 феврал — Заҳириддин Муҳаммад БОБУР таваллуд топган кун

Бобомиз Заҳириддин Муҳаммад Бобур номи билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Ўзбек халқининг доврғини дунёга таратган буюк аждодларимиздан бири ўлароқ, ул зот бизни ўтмиш тарихимизни қадрлашга, келажакка буюк ишонч билан қарашга ўргатади.

Бобур Мирзо номи билан аталмиш Миллий боннинг, шоир рамзий мақбараси ҳамда «Бобур ва жаҳон маданияти» музейининг барпо этилиши — халқимиз тарихида янги, озодалик замонида қадам қўйилганидан яхши бир муқаддас.

Заҳириддин Муҳаммад Бобур каби мумтоз инсонларни дунёга берган халқ ҳеч қачон хор бўлмайдди, муқаррар таразда саодатга эришади.

Қадимий Андижон аҳлининг бу каби савобли ишлари қўпайсин ва бошқа ватандошларимизга ибрат бўлсин.

Бобур Мирзо бобомизнинг сиймосини абадийлаштиришга қўл урган инсонларга самимий миннатдорчилик билдираман.

Ислом КАРИМОВ

АЖАБ САОДАТ ЭРУР ЧИҚСА ЯХШИЛИК БИЛА ОТ

Мамлакатимизда Алишер Навоий таваллуд топган кунни байрам сифатида нишонлаш яхши анъанага айланган. Бу йил улуг шоирнинг 575 йиллиги кенг нишонланмоқда.

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий боғида 9 февраль кунини улуг бобокалонимиз таваллуднинг 575 йиллигига бағишланган тантанали тадбир бўлиб ўтди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати аъзолари, Қонунчилик палатаси депутатлари, турли вазирлик ва идоралар, ижодий уюшмалар ва жамоат ташкилотлари вакиллари, навоийшунос олимлар, адиб ва шоирлар, маънавият тарғиботчилари, маҳалла фаоллари, ёшлар иштироки эди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси М.Аҳмедов, Бобур номидаги халқаро жамоат фонди ва илмий экспедицияси раҳбари З.Машрабов, Франциянинг мамлакатимиздаги элчихонаси вакили М.Галланд, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист О.Галахов ва бошқалар Президент Ислом Каримов раҳнамолигида алломаларимизнинг бебаҳо илмий, бадиий, маърифий меросини ўрганиш, ёшларни баркамол, ватанпарвар, фидойи инсонлар этиб тарбиялашда кенг фойдаланиш бора-сида улкан ишлар амалга оширилаётганини таъкидлади.

Алишер Навоий мероси — бетакорлиги, тарбиявий аҳамияти, инсонийлиги, ибратли жиҳати билан бутун инсоният учун қадрли. Мустақиллик шарофати билан буюк мутафаккир ижодини чуқур ўрганиш, асарларида тараннум этилган эзгу ғояларнинг аҳамиятини тарғиб этишга катта эътибор қаратилмоқда.

Ўзбекистон Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги тил ва адабиёт институти томонидан улуг шоирнинг 20 йиллик «Мукаммал асар-иштирок эди.

Алишер Навоий — 575

лар тўплами» ҳамда 10 йиллик жамланмалари кирилл ва лотин алифболарида нашр этилгани адабиёт мухлислари учун бебаҳо тухфа бўлди. Шоир ҳаёти, ижодининг барча қирралари қамраб олинган илмий асарлар, рисола ва монографиялар нашр этилиб, илмий тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Алишер Навоий улуглаган инсон камолоти, юрт ободлиги, яратувчанлик ва бунёдкорлик, тинчлик ва оқошталликни, халқлар, турли миллат-

лар ўртасидаги ҳамжихатликни асрашга оид эзгу ғоялар юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар самараларида ўз ифодасини топмоқда. Бобокалонимиз асарлари жаҳон миқёсида ўрганилиб, турли тилларга таржима этилмоқда.

Ўзбекистон халқ шоири С.Сайид буюк бобомизга бағишланган «...Навоий сўзидин бир ғазал» номли янги шеърини ўқиб берди.

Юртимизда таҳсил олаётган хорижлик талабалар, мумтоз ўзбек адабиёти бўйича изланаётган чет эллик тадқиқотчилар Алишер Навоий рубоийларидан намуналарни ўзбек тилида ўқиди. Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артистлар Элмурод Аҳмедов ва Фуқрат Ашурлиев ижросида улуг бобомиз ғазали асосидаги қўшиқлар янгради. Шоир ҳайкали пойига гуллар қўйилди.

Тантанали тадбирда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х.Султонов, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б.Ҳодиев қатнашди.

Шу кунни пойтахтимиздаги Шоирлар хиёбонида ҳам улуг мутафаккир таваллудига бағишланган маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Н.УСМОНОВА,
ЎЗА муҳбири

ОЛИЖАНОБ ВА МАСЪУЛИЯТЛИ БУРЧ

Ватан деганда, ўз-ўзидан «она» деган сўз ҳам қўйилиб келаверади. Гўё улар эгизакдек. Бу икки сўзни айро ҳолда тасаввур этиш қийин. Биз Ватанини она каби муқаддас биламиз, уни севиш, ардоқлаш, кўз қорачиғидек асраш каби туйғулар қон-қонимизга сингиб кетган.

Шунинг учун ҳам ҳазрат Алишер Навоий бобомиз «Сади Искандарий» дostonида:

Иёлу Ватан узра то жони бор, Киши ҳарб этар токи имкони бор, — дея таъкидлаб, чинакам эркак жони борича Ватани ва оиласи, хонадонни химоясига ҳамisha тайёр турмоғи зарурлигини уқтиради. Ҳазрат Навоий қатъият ва жасоратни нафақат назмда ифода этган, балки амалда ҳам бу борада бошқаларга ўрнак бўлган. Тарихчи Хондамирнинг «Ҳабиб ус-сияр» асарида ёзилишича, салтанат душмани Едгор Мирзони қўлга олишга буюк шоир шахсан бош-қош бўлган. У киши

Сўз гавҳари

"ЖАМЪИЯТИ БОР КИШИГА..."

Эй боди сабо, айла Хуросонга гузар,
Мендин дегил ул ёри паршонга хабар.
Неча сафар ўз кўнгулунг учун қилгайсен,
Эмди бизинг учун айла бу ёнга сафар.

Қиш бўлдию, бўлди борча тому тош қор,
Жамъияти бор кишига бордур хуш қор.
Бу қишда ёмон йўлу паршон хошим,
Ё Раб, мени яхшилик сорига бошқор!

Ё раб, менда не яхши толей бордур —
Ким, бахти мутъию ёри тобей бордур.
Маъзур тут ар васлинта кечроқ етсам,
Не чора қилай, озгина моней бордур.

Ишлар бори кўнгулдагидек бўлгусидур,
Инъому вазифа — бори буйрулгусидур.
Ул галлаю муҳалки, деб эрдинг, бердим,
Муҳалга бўю галладин уй тўлгусидур!

Аҳбоб, фироқингиз била эл неттай?
Сизларга киши не чора айлаб еттай?
Жамъиятингизни жамъ тутқай Тенгри,
Бобурни доғи бу жамъда жамъ еттай.

“АГАР МЕНИНГ РИЗОМНИ ТИЛАРСЕН...”

Юртбошимиз томонидан 2016 йил — Соғлом она ва бола йили, деб эълон қилинганда теран маъно мужассам. Аждодларимиз ҳаётида ҳам оиланинг мустақамлиги, ота-она ва фарзандлар, қариндошлар ўртасидаги меҳр-оқибат, садоқат ҳар қандай давр ва шароитда ҳам салтанатни бошқаришнинг асоси бўлиб келган. Биз улуг адиб, салтанат соҳиби Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг оиласига бўлган муносабати, қариндош-уруғларига меҳр-муҳаббати замиридаги халқимизга хос бағрикенглик хислатларига назар солишни мақсад этдик.

Заҳириддин Муҳаммад Бобурнинг маданиятимиз ва қадриятимизга қўшган ҳиссасини, аввало, унинг яратган бебаҳо «Бобурнома» асари, гўзал шеърӣ девони, «Мубайин» сингари ҳуқуқ ва диний аҳкомларни назмда юксак даражада тасвирлаган фикр ва ҳуқуққа оид асари, фалсафий рубоийлари, қитъа ва тўртликларидан кўрамиз. Оллоҳ берган қисқа умри мобайнида машаққатлар чеккан, шунга қарамай, тушқинликка тушмай ўта мазмунли ҳаёт кечирган, ўз даврининг юксак ҳарбий маҳорат соҳиби бўлган саркарда Бобур айни пайтда меҳрибон ота, қариндошларига бемисл шафқат ва меҳр кўргизган юксак маънавиятли инсон ҳам эди.

«Бобурнома»нинг қарийб барча саҳифаларида, дилбар ғазалларида, қизи Гулбаданбегимнинг «Хумоюннома» асарида ота Бобурнинг фарзандлари теурийдоздалар орасида ҳар томонлама қомил шахс бўлиб қолиши учун олиб борган тарбияга оид қарашлари, сазй-харакатини кузатамиз. 12 ёшидан Амир Теуур салтанатини асрашга интилган саркарда Бобур фарзандлари тарбиясини унутиб қўймаган. Ўғиллари Хумоюн, Комрон, Ҳиндол ва Аскарӣ, қизи Гулбаданбегим, олеси Хонзодабегим тақдири унинг ор-номуси эди. У бошқа теурийдоздаларнинг ҳам салтанатга содиқлиги, хизматини муносиб баҳолади, болаларининг соғлом бўлиб қомол топишида жонбозлик кўрсатди. Бу борада унинг Хумоюнга, Комронга ёзган «Васиянома»сини мутолаа этар эканмиз, бу тарихий муҳим манбада Бобурнинг ота сифатидаги ички кечинмалари, руҳий ҳолати, салтанати келажак қўлида қолаётган фарзандларининг тарихдаги мавқеидан хавотирда бўлганини, чеккан ташвишларини кўрамиз. Зотан, бу манбаларда шох Бобурнинг ўзидан кейин, қанчалик машаққатлар билан яратган салтанатида ким ҳумкронлик

қилади, деган андишадан кўра, фарзандларининг бир-бирлари билан аҳил бўлишлари, мамлакат бошқарувида ноқас, дунёқароши паст кимсаларнинг кириб қолишидан хавфсираш ҳолати ҳам зикр этилган. У фарзандлари олдида юксак ахлоқли бўлиш, фаолиятда саводлиликка асосланиш, матиларни халосиз ёзиш, хатда ҳам, имлода ҳам эстетик назокатга асосланиш, сўз юритганда мазмунли мантқиқни маҳкам ушлаш ва бошқа талабаларни қўйган. Буни Бобурнинг оилани юксак инсоний талаблар асосида қуриш жоизлиги, унинг мустақамлигини таъминлашга даъвати сифатида қабул қиламиз.

Бобурнинг Хумоюн мирзога ёзган мактуби фақат ўз замони ёшларинигина эмас, балки бизнинг давримиз ёш авлодини ҳам баркамол этиб тарбиялашга қаратилгани билан диққатга сазовор. Чунончи, мактубда фарзандларнинг ўз оталаридан вақтида, тез-тез хабар олиб туриши зарурлиги жиддий ўртага қўйилган. Дарвоқе, унинг Хумоюндан ота сифатидаги қилган гинаси ҳам шу масалага қаратилган. Бобур Хумоюнни нақадар юксак меҳр билан ардоқламасин, фарзандининг бу меҳри чуқур анлаганини, бобурийлар салтанатининг вориси бўлишига қарамай, теурийдоздаларга хос эмаслигини таъкидлаган. Бобурнинг бу мактуби шахзода Хумоюнга қаратилган бўлса-да, бизнинг давримизда ҳам оталари елкасига «ўтириб олган», улардан имконидан ортиғини талаб қиладиган айрим тантиқ фарзандларда ҳам шижоатни тарбияловчи муҳим даъват мавжуд: «Яна сендин озроқ гилам бор, бу икки-уч йилдин бери бир кишининг келмади. Мен йиборган киши ҳам рост бир йили сўнгра келди. Мундоқ бўлурму?...».

Давоми тўртинчи саҳифада.

ҳарбий режа тузиб, кичик сонли гуруҳ билан Едгор Мирзо қароргоҳига ҳужум қилган ва душмани қўлга олган. Буюк саркарда Бобур бобомизнинг «Бобурнома» асарида ҳам бундай ҳаётӣ ва жонли мисоллар талайгина.

Биргина Соҳибқирон Амир Теуурнинг дунё тамаддунига, хусусан бугун биз фикр юритадиган ҳарб санъатида қўшган ҳиссаси ва ўрни ҳақида ўйласак, қаддимиз янада юксалиб, қалбимиз ифтихор туйғуларига тўлади.

Биз буюк аждодларимиз, улуг ота-боболаримиз тутумига қараб бўйимизни ростлайдиган мулоҳазакор халқимиз. Ети ўлчаб, бир кешиш одатимиз.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнгра чуқур ўйлаб, ҳар ишни босқичма-босқич амалга оширганамиз, давлатимиз раҳбари янгисини қурмай, эскисини бузмасликни, аксинча, яхши анъаналарни, айниқса, миллий қадриятларга суянган ҳолда туб ислохотларни амалга оширишни вазифа этиб белгиланган.

ларининг боиси ҳам шудир аслида. Чуқур ўйланган, ипидан-игнасиғача, ҳар бир мисқолиғача мушоҳада тарозусига солинган «Ўзбекистоннинг ўз тараққиёт йўли бор», деган қатъӣ таъмоилни эслайлмик.

Сўнги бир-икки йилнинг нариберисида мамлакатимизнинг замон тили билан айтганда рейтинг халққаро миқёсда ҳар соҳада юқорилаб борапти. Демак, Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида ўз ўрнига эга.

Давоми иккинчи саҳифада.

Ифтихор

